

Комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
Факультет спеціальної освіти та соціально-гуманітарних наук
Кафедра спеціальної освіти

КВАЛІФІКАЦІЙНА (МАГІСТЕРСЬКА) РОБОТА

Підготовка майбутніх педагогів до національно-патріотичного виховання
молодших школярів із загальним недорозвиненням мовлення в групах
продовженого дня

Виконала студентка групи СОМ(л)-2
спеціальності 016 Спеціальна освіта
Пальчик Катерина Євгеніївна
Керівник: Смоляк В. М.
Рецензент: Бохонкова Ю. О.
Нормоконтроль _____ Анна КІРІЛЛОВА

Запоріжжя
2024 р.

РЕФЕРАТ

Магістерська робота: 72 с., 2 табл., 57 джерел, 6 додатків.

Об'єкт дослідження – процес підготовки майбутніх педагогів до патріотичного виховання молодших школярів із загальним недорозвиненням мовлення в групах продовженого дня.

Мета дослідження – виявити сукупність педагогічних умов, що забезпечують підготовку майбутніх педагогів до патріотичного виховання молодших школярів із загальним недорозвиненням мовлення в групах продовженого дня.

Методи дослідження: аналіз, синтез, дедукція, індукція, абстрагування, конкретизація, аргументація, порівняння, класифікація, узагальнення, спостереження, експеримент (констатувальний).

Національно-патріотичне виховання є ключовим елементом формування громадянської ідентичності та активної громадянської позиції серед молодого покоління. Його мета – виховання свідомого громадянина та патріота. Група продовженого дня – місце, де учні включаються в процес осмислення своєї ролі в суспільстві, і може стати центром патріотичного виховання здобувачів освіти. Патріотизм визначається не лише знанням історії, але і здатністю цінувати та поважати культурну спадщину, розуміти важливість взаєморозуміння між різними національностями.

У контексті національно-патріотичного виховання молодших школярів із загальним недорозвиненням мовлення, особлива увага приділяється вихованню патріотичних цінностей через доступні форми комунікації та навчання. Вже з раннього віку діти засвоюють не лише факти і події історії, але і розвивають уміння розуміти значущість кожного героя для свого народу.

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ, ГРУПИ ПРОДОВЖЕНОГО ДНЯ, ДІТИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ, ЗАГАЛЬНЕ НЕДОРОЗВИНЕННЯ МОВЛЕННЯ, ПАТРІОТИЗМ, ЦІННІСНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ.

ВСТУП

Актуальність дослідження. Україна на поточному етапі перебуває у важкій ситуації. Події, що розгортаються під час повномасштабного вторгнення, доводять необхідність активного проведення національно-патріотичного виховання молодого покоління. Важливу роль у цьому процесі відіграє заклад освіти, який має стати центром формування громадянина-патріота України (зокрема, група продовженого дня як місце активного спілкування педагога з вихованцями). Завдання включає в себе готовність розбудовувати незалежну, демократичну державу та берегти її національну безпеку, сприяти єднанню українського народу і встановленню миру в суспільстві.

Заклад загальної середньої освіти визнається як простір для дітей, де вони не лише готуються до життя, але й активно його проживають. Тому виховна робота спрямована на становлення особистості як творця і проєктувальника життя, гармонізацію та гуманізацію взаємин між учнями й педагогами, школою і родиною. Здійснення цього становлення підпорядковане ідеям самоцінності дитинства і демократичного діалогу між поколіннями. Велике значення в цьому процесі відводиться групі продовженого дня, яка все більше стає однією з провідних форм організації життєдіяльності молодших школярів, яка спрямована на задоволення інтересів дітей та розвиток їхнього творчого потенціалу, нахилів і здібностей у різних сферах діяльності та спілкування.

Величезна місія навчання, розвитку та виховання дітей, зокрема із загальним недорозвиненням мовлення, покладена на вчителів, дефектологів, логопедів та інших спеціалістів команди супроводу. Кожен педагог має показувати своєю діяльністю приклад, виховувати в учнів любов до рідного краю і всієї багатонаціональної України.

Особливо, на сучасному етапі реформ освіти в Україні приділено увагу Концепції «Нова українська школа», яка зосереджена на формуванні громадянської національно-патріотичної компетентності учнів початкової школи [34].

Мета патріотичного виховання – виховання свідомого громадянина та патріота, набуття учнями соціального досвіду, високої культури міжнаціональних взаємин і формування у них потреби та вміння жити в суспільстві. Завдання також включає розвиток духовності та фізичної досконалості, моральної і художньо-естетичної культури.

Національно-патріотичне виховання молодших школярів із загальним недорозвиненням мовлення має на меті вже з першого класу формувати та розвивати у них свідоме ставлення до своєї країни. Це включає у себе вміння цінувати та поважати історичні події та сучасні досягнення національного народу. Освічені патріоти визначаються як ті, хто готовий до подвигу та відстоювання інтересів своєї країни.

Особливості організації освітнього процесу у групі продовженого дня були предметом розгляду в роботах таких вчених: Г. Дмитрів, Л. Добровольська, В. Дубровський, Т. Крапіневич, В. Чорновіл. Зміст, форми та методи навчально-виховної роботи у групі продовженого дня розглядали В. Сухомлинський та сучасні педагоги-послідовники: І. Бех, К. Чорна, О. Шквир та інші [4; 5; 15; 17; 38; 50; 64].

Наше дослідження засноване на засадах сучасної інклюзивної освіти, яка передбачає формування та цільову підготовку майбутніх педагогів до національно-патріотичного виховання учнів молодших класів із особливими освітніми потребами (зокрема, учнів із загальним недорозвиненням мовлення) через впровадження компонентів інтерактивних підходів підготовки майбутніх педагогів до патріотичного виховання молодших школярів саме в умовах груп продовженого дня.

Це засвідчує низка нормативно-правових документів, на яких розроблено дослідження проблеми підготовки майбутніх педагогів до

національно-патріотичного виховання молодших школярів із загальним недорозвиненням мовлення в групах продовженого дня:

- 1) Конституція України [32];
- 2) Закон України «Про освіту» [22];
- 3) Національна доктрина розвитку освіти України у 21 ст. [49];
- 4) Державний стандарт початкової освіти [14];
- 5) Концепція «Нова українська школа» [34];
- 6) Постанова КМ «Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки» [54].

Актуальність порушеної проблеми, недостатня розробленість її практичного аспекту, а також нагальна потреба в широкому впровадженні системи роботи щодо формування громадянської компетентності дітей із загальним недорозвиненням мовлення визначили вибір нашого дослідження «Підготовка майбутніх педагогів до національно-патріотичного виховання школярів із загальним недорозвиненням мовлення в групах продовженого дня».

Мета дослідження – виявити сукупність педагогічних умов, що забезпечують підготовку майбутніх педагогів до патріотичного виховання молодших школярів із загальним недорозвиненням мовлення в групах продовженого дня.

Гіпотезою дослідження прийнято положення про те, що підготовку майбутніх педагогів до патріотичного виховання молодших школярів в умовах груп продовженого дня забезпечують: використання досвіду вітчизняних проєктів з національно-патріотичного виховання у підготовці майбутніх педагогів до патріотичного виховання молодших школярів; діагностування ціннісних компетентностей педагогів щодо національно-патріотичного виховання молодших школярів; рефлексія власного досвіду; розробка методичних рекомендацій.

Для дослідження поставленої мети треба виконати завдання:

- 1) Дослідити генезу поняття «патріотичне виховання»;

- 2) Проаналізувати стан вивчення проблеми в психолого-педагогічній літературі;
- 3) Охарактеризувати змістове наповнення та засоби національно-патріотичного виховання школярів із загальним недорозвиненням мовлення в групах продовженого дня;
- 4) Вивчити зміст програмових вимог щодо формування громадянської компетентності;
- 5) Діагностувати педагогічні умови, що забезпечують підготовку майбутніх педагогів до національно-патріотичного виховання молодших школярів в умовах груп продовженого дня.

Об'єкт дослідження – процес підготовки майбутніх педагогів до патріотичного виховання молодших школярів із загальним недорозвиненням мовлення в групах продовженого дня.

Предмет дослідження – педагогічні умови підготовки майбутніх педагогів до патріотичного виховання молодших школярів із загальним недорозвиненням мовлення в групах продовженого дня.

Теоретично-методологічна основа дослідження: базисні положення теорії пізнання; філософські положення про діалектичний зв'язок явищ об'єктивної і суб'єктивної дійсності, про особистість як суб'єкт діяльності і спілкування, про механізм трансформації суспільних цінностей в особистісні надбання (О. Бодалєв, О. Леонтєв, С. Максименко); психолого-педагогічні теорії про роль освіти і культури у формуванні та розвитку морально-духовних якостей особистості (І. Бех, О. Сухомлинська); концептуальні розробки відомих діячів педагогічної науки про шляхи формування патріотизму підростаючого покоління (О. Вишневський, Ж. Петрочко, В. Сухомлинський); основні положення про реформування навчально-виховного процесу в українській вищій школі.

Методи дослідження: аналіз, синтез, дедукція, індукція, абстрагування, конкретизація, аргументація, порівняння, класифікація, узагальнення, спостереження, експеримент (констатувальний).

Апробація результатів дослідження. Основні положення й результати кваліфікаційної роботи представлено в тезах на IV Всеукраїнській науково-практичній конференції «Початкова освіта: сучасні перспективи розвитку» за темою «Патріотичне виховання, як складова громадянської компетентності вихованців групи продовженого дня із загальним недорозвиненням мовлення: методологічні підходи», а також в методичних рекомендаціях щодо підготовки майбутніх педагогів до національно-патріотичного виховання молодших школярів з загальним недорозвиненням мовлення в групах продовженого дня.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі проведено теоретичне узагальнення та аналіз рефлексії власного досвіду щодо підготовки майбутніх педагогів до національно-патріотичного виховання молодших школярів із загальним недорозвиненням мовлення у групах продовженого дня інклюзивних закладів освіти. На основі цієї рефлексії розроблено методичні рекомендації для ефективної підготовки майбутніх педагогів до виконання завдань національно-патріотичного виховання у групах продовженого дня. У роботі визначено умови та засоби, які сприяють якісній підготовці майбутніх педагогів-вихователів групи продовженого дня.

При аналізі генези терміна «патріотичне виховання», було виявлено його еволюцію від часів Аристотеля аж до процесів консолідації суспільства, перетворення громадянина на патріота своєї держави. Розглянуто національно-патріотичне виховання як складний педагогічний процес.

Досліджено особливості методологічних підходів до національно-патріотичного виховання молодших школярів, зокрема із дітей із загальним недорозвиненням мовлення.

Відзначено, що сучасний темп розвитку технології проектування сприяє ефективній підготовці майбутніх педагогів до національно-патріотичного виховання у групах продовженого дня.

У ході вивчення проблеми, ми розглянули педагогічні умови, що сприяють готовності майбутніх педагогів до національно-патріотичного виховання молодших школярів із загальним недорозвиненням мовлення у групах продовженого дня: когнітивний, мотиваційно-емоційний та діяльнісно-поведінковий аспекти. Підсумковий аналіз результатів тестувань та анкетувань педагогів дозволив виділити критерії та рівні готовності педагогів до національно-патріотичного виховання молодших школярів в умовах груп продовженого дня, зокрема дітей з особливими освітніми потребами. Це стало

підґрунтям для подальшого фокусування на рефлексії досвіду вихователя К. Пальчик та дослідження готовності педагогів до національно-патріотичного виховання молодших школярів із загальним недорозвиненням мовлення в умовах груп продовженого дня в сучасних умовах шкільної початкової ланки.

Теоретико-методологічне обґрунтування проблеми підготовки педагогів до національно-патріотичного виховання молодших школярів із загальним недорозвиненням мовлення виникло через виявлення дефіциту наукових досліджень та педагогічних підходів до цієї проблеми. Вагомий внесок у розв'язання цього питання був зроблений видатним педагогом В. Сухомлинським, а його твір «Школа під голубим небом» став класичним для підготовки вчителів до патріотичного виховання. Ми також звернули увагу на діяльність сучасних педагогів, таких як О. Вишневський, І. Бех, С. Волошин, М. Пантюк, К. Чорна, О. Шквир, які вивчають та розвивають тему. Виявлено, що їхні наукові доробки включають окремі аспекти цього процесу, розкриваючи його різні етапи.

Таким чином, наше дослідження розширює знання в галузі підготовки педагогів до національно-патріотичного виховання молодших школярів із загальним недорозвиненням мовлення та враховує актуальні тенденції в сучасному освітньому середовищі.

У результаті нашого теоретичного дослідження виявлено, що вимоги до майбутніх вихователів груп продовженого дня виявляються більш широкими, насамперед, у сфері професійної компетентності та готовності організувати освітній процес, враховуючи сучасні суспільні вимоги та індивідуальні потреби кожної дитини. Аналіз літератури виявив ряд об'єктивних протиріч, таких як відсутність освітньо-кваліфікаційних програм для підготовки педагогів груп продовженого дня з національно-патріотичного виховання молодших школярів, невизначеність функціональних обов'язків за цим напрямом, а також відсутність чітких цілеспрямованих розробок щодо

організації виховної роботи з національно-патріотичного виховання в умовах груп подовженого дня.

Доведено, що ефективність підготовки майбутніх педагогів до національно-патріотичного виховання молодших школярів із загальним недорозвиненням мовлення в умовах груп подовженого дня залежить від створення середовища для розвитку практично-діяльнісних навичок майбутніх педагогів та особливостей індивідуального підходу до навчання студентів. Результати дослідження базуються на спостереженні за практичною діяльністю вихователів та студентів-практикантів, рефлексії власного досвіду. Практичне значення дослідження виявилось в розробці методичних рекомендацій.

Отже, наше дослідження підтверджує актуальність та необхідність підготовки майбутніх педагогів до національно-патріотичного виховання молодших школярів із загальним недорозвиненням мовлення в умовах груп подовженого дня та враховує сучасні тенденції в інклюзивному освітньому середовищі.